

HUSLISTKA

z Osvienčimu

Keď už
nemá
prečo žiť,
bojuje
pre lásku

MOTÝL

Ellie Midwood

HUSLISTKA

z Osvienčimu

THE VIOLINIST OF AUSCHWITZ

Copyright © Ellie Midwood, 2020

First published in Great Britain in 2020 by Storyfire Ltd. trading as
Bookouture

All rights reserved.

Translation © Barbora Andrežalová 2021

Cover photo © Ashraful Arefin/Trevillion Images

Dmitrijs Mihejevs/Shutterstock

Cover design by Zuzana Ondrovičová

Slovak edition © Vydavateľstvo Motýľ 2021

ISBN: 978-80-8164-261-6

HUSLISTKA

z Osvienčimu

Ellie Midwood

VYDAVATELSTVO MOTÝL

Mojej mame a starej mame, dvom najsilnejším ženám, aké poznám. Vy ste ma naučili, ako byť bojovníčkou a ako o nich písať. Ďakujem.

Prológ

Osvienčim-Brezinka, 5. apríla 1944

Dnes večer nebude žiadny aplauz. Rozhodne nie pre ňu. Alma upierala oči na prasklinu v stene naproti a prstami sa pohrávala s malou sklenenou ampulkou plnou priesračnej tekutiny. Trvalo mesiac, kým ju získala od jednej ženy z oddelenia Kanada. Tá celé týždne zdržiavala, strúhala grimasy a vymýšľala si všetky možné výhovorky – ... rada by pomohla, ale to, o čo Alma žiada, sa nikde nedá zohnať; majú to len nemeckí doktori, nie tí miestni, a ona nevie, ktorého z Nemcov má podplatiť; nie je s nimi ktovieaká kamarátka, ako si isto vie predstaviť – v nádeji, že si to rozmyslí. Alma ju počúvala, prikyvovala a zakaždým tvrdošijne odvetila, že je to v poriadku a bude čakať tak dlho, ako bude treba, až kým ženu neunavila, a tá to napokon vzdala.

„Tu je tvoj tovar. Údajne najlepší, aký sa tu dá zohnať. Najlepšie funguje ako injekcia, ale môžeš to aj prehltnúť, ak chceš. Len to bude trvať trochu dlhšie.“

„Ďakujem. Dostaneš moje husle ako odmenu, keď...“

„Nič za to nechcem.“ Žena kategoricky pokrútila hlavou a zabodla pohľad do zeme udupanej nohami tisícok spoluväzňov, z ktorých väčšina už zmizla a upadla do zabudnutia. „Je to s niečím zmiešané, takže človek bude cítiť len slabú bolesť, kým...“ nedopovedala, len na ňu smutne pozrela.

S rukami zastrčenými vo vreckách ju modrými očami prosila. Alma sa slabo usmiala, načiahla sa a zľahka jej stisla zápästie, vďačná za pomoc.

Bolesť. Keby len vedela, s akou bolesťou žila posledné týždne, nemučila by ju tak dlho týmto zbytočným čakaním. Toto – toto jej bolesť nespôsobí, ukončí ju.

Naliehavé klopanie na dvere vytrhlo Almu zo zamyslenia. Rýchlo si schovala ampulku do vrecka čiernych šiat, zopla ruky a vystrela plecيا. „Áno?“

Zippy, mandolinistka, Almina dôverná priateľka, ktorú si obľúbila ako sestru, strčila dnu hlavu. „Je tu *Lagerführerin* Mandlová! Sme pripravené začať.“

Alma prikývla a vzala si zo stola puzdro s husľami, dirigentskú paličku a noty. Cestou von posledný raz zhodnotila svoj odraz v zrkadle.

Ženy z orchestra považovali za privilegované väzenkyne. Takzvaná elita tábora nosila civilné šaty a nemusela si ostrihať vlasy. Patrili medzi tie šťastné, ktoré si nemuseli lámať chrbty v kameňolome ani sa desiť obávannej selekcie. Domáce zvieratka nacistov, dobre živené a ušetrené zneužívania, ktoré museli denne znášať ostatní. „Skvelé miesto, na čo by sa človek mohol sťažovať?“ Presne takto to Zippy povedala. Lenže v takejto ponížujúcej existencii bolo len málo dôstojnosti, keď človeka obrali o samotný dôvod žiť. Nielen obrali, vytrhli mu ho uprostred noci tými najkrutejšími spôsobmi; udusili, upálili, hodili do jazera, na hromadu popola, až neostalo nič, len spomienka.

Spomienka a bolesť – tupá, nekončiaca sa, ktorá jej pomaly trávila krv.

Jednou rukou si uhladila tmavé kučery a napravila biely čipkový golier, dobre si vedomá ampulky vo vrecku. Dnes večer to bude jej posledné predstavenie, tak nech aspoň dobre vyzerá.

Prvá kapitola

Osvienčim, júl 1943

Blok 10 ticho stál nastúpený v horúcom sparnom popoludní. Z času na čas sa ním pomaly prešla spoluväzenkyňa, ktorá robila zdravotnú sestru, a skontrolovala čerstvé mŕtvolky. Každý deň pribudlo zopár nových. Niežeby to Alma počítala – mala dosť starostí so svojou horúčkou –, no občas počas útržkovitého spánku počula, ako ich sestričky sťahujú z postelí. Niektoré ženy boli choré, už keď ich v Drancy, francúzskom tranzitnom tábore, nahnali spolu s Almou do vlaku. Niektoré ochoreli počas cesty. Nečudo, keď boli natlačení ako sardinky, šesťdesiat ľudí v jednom dobytčom vagóne. Niektoré zomreli po zbabraných pokusoch tu, v Osvienčime.

Alma pomaly blúdila pohľadom po miestnosti. Bola pomerne veľká, ale posteľe stáli tak blízko seba, že ošetrovatelky mali problém prejsť medzi nimi. Najhorší zo všetkého bol však puch. Odporný smrad stuchnutého potu, vydýchaného vzduchu, hnijúceho mäsa a špinavých šiat, z ktorého sa človeku obracal žalúdok.

Na rozdiel od ostatných Alminu skupinu po príchode neposlali do karantény. Ani priamo do plynu. Namiesto toho ich čakala neistá budúcnosť tu, v experimentálnom bloku

– dvojposchodovej tehlovej budove s oknami zadebnenými okenicami, aby žiadni zvedavci zvonka nevideli jej hrozivé tajomstvá.

Občas sa nad nimi zdravotné sestry zľutovali a na niekoľko vzácnych chvíľok okná otvorili, aby budovu vyvetrali. Väčšinou to však bolo skôr na škodu než na úžitok. Smrad totiž prilákal roje múch a komárov, ktoré sa nahrnuli dnu, vyhladovane zaútočili na vyziabnuté telá, medzi stonajúcimi ženami šírili ďalšie choroby a mučili ich neustálym bzúčaním a štípaním. Ďalšie infikované rany, ďalšie mŕtvoly, ktoré službukonajúce spoluväzenkyne s oholenými hlavami odnášali preč. Jedna z nich neustále zaznamenávala čísla zosnulých do dokumentov, a tie potom odovzdávala svojmu nadriadenému, SS doktorovi Claubergovi. Neslávne známy Nemeč vydával rozkazy a židovské spoluväzenkyne ich vykonávali. Alma veľmi rýchlo pochopila iróniu tohto smutného poriadku.

Prvý deň, čo bývala v bloku, sa naivne pokúsila vypýtať si nejaké lieky na horúčku, no len sa jej vysmiali. Pozbierala v sebe toľko dôstojnosti, koľko sa len v takejto situácii dalo – nebolo to vôbec jednoduché, keď človeka práve oholili ako ovcu a namiesto mena mu prideliť číslo –, a spýtala sa na röntgeny, ktoré si všimla vo dvoch miestnostiach na prízemí, ale aj túto jej otázku sestry odignorovali.

„Staraj sa o seba.“ To bolo najviac, čo dostala z *Blockälteste* Hellingerovej, blondíny s prísnu tvárou a páskou staršej vedúcej bloku na ľavom bicepse. Zdalo sa, že aj keď sestričky boli tiež väzenkyne, vôbec sa nesnažili spriatelieť so ženami, ktoré práve prišli.

„Chápem, že toto nie je hotel Ritz, ale o pohostinnosti akoby ste tu ani len nepočuli,“ poznamenala Alma chladne.

Staršiu vedúcu to zaskočilo. Pozrela ponad písaciu dosku a zažmurkala na ňu. Celý blok okamžite stíchol. Všetky oči sa odrazu upierali na ňu. Alme hneď napadlo, že sa tu zrejme tak často neodvráva.

„Francúzsky transport?“ Hellingerová si ju chladne premerala. Po nemecky hovorila veľmi dobre, mala však silný maďarský prízvuk. „Malo mi to byť jasné. Tie najnafúkanejšie flandry sú vždy odtiaľ.“

„Som Rakúšanka,“ povedala Alma s úsmevom.

„Ešte lepšie. Staré cisárske móresy. SS ten váš prístup rýchlo napraví, vaša výsosť.“

„To by sa vám páčilo, však?“

Na jej prekvapenie Hellingerová len neurčito mykla plec. „Mne je to jedno. Pridelili ma sem, aby som dozerala na poriadok, nie aby som si takými ako ty zaťažovala hlavu. Polovica z vás bude do týždňa už len chrapčať a tá druhá do troch mesiacov vyletí komínom, a aj to len ak budete mať šťastie a po procedúre vydržíte ešte tak dlho.“

Procedúra.

Alma vedela, že vedľa nich je pooperačná miestnosť, ale nesmeli do nej vstúpiť.

„Tak ma teda zapíšte ako dobrovoľníčku,“ vyhlásila len z čistej vzdorovitosti. Bola ako zviera zahnané do kúta. Cecilia zuby v poslednom márnom pokuse oklamať samu seba – ani nie preto, aby zranila nepriateľa, ale aby sa presvedčila, že sa nebojí. „Pre mňa to je to isté. Čím skôr sa to skončí, tým lepšie.“

Alma čakala, že po jej slovách nastane výbuch – väzenkyne tu bili aj za tú najmenšiu provokáciu –, ale staršia vedúca bloku ostala zvláštne ticho. Hellingerová sa chvíľu tvárila, že nad niečím premýšľa, potom Alme pokynula, aby išla za ňou. Tá si podozrievavo premerala jej vzdalujúci sa chrbát

a nasledovala hlavnú sestru do slabo osvetlenej chodby. Tá už stála vo vchode do pooperačnej izby a držala jej otvorené dvere. Keď sa Alma s obavami priblížila, Hellingerová posmešne mávla rukou: *Až po vás, vaša výsosť.*

Na pooperačnom oddelení bol ešte väčší puch. Staršia vedúca zastala pri prvej posteli, na ktorej ležala žena so spotevnou tvárou bielou ako duch. Vyzerala ako posmrtná maska z roztápajúceho sa vosku.

S mrazivou nenútenosťou jej jediným prudkým pohybom vyhrnula lem košele. Alma cítila, ako sa jej prudko stiahol žalúdok; predsa sa jej však podarilo nájsť dosť sily a nechať to najavo.

Čierna chrasta zakrývala dočervena zodratú kožu na ženinom bruchu, celú posiatu pluzgiermi. Tesne nad lonovou kosťou sa začínal dlhý, nahrubo zošitý rez, škaredý a hrboľatý, z ktorého vychádzal odporný zápach.

„Sterilizácia bez krvi,“ vysvetlila Hellingerová vecným tónom vysokoškolského profesora. „Extrémna dávka rádiacie aplikovaná na vaječníky, po ktorej nasleduje chirurgické odstránenie, aby sa zistilo, či bola procedúra úspešná. Röntgenové žiarenie je také silné, že spôsobuje extrémne popáleniny. Chirurgický zákrok sa vykonáva väčšinou bez anestetík. Ako vidíš, tento prípad má vážnu infekciu; niežeby to doktora Clauberga zaujímalo. Snažia sa vypočítať optimálnu dávku, ktorá nespôsobí také popáleniny, ale zatiaľ sa to končí takto.“ Zakryla ženino brucho a prebodla Almu pohľadom.

Alma tam dlho len nehybne stála. „Je v tom nejaký systém?“ spýtala sa napokon, keď sa znovu zmohla na slová. „Myslím v metóde výberu väzenkýň.“

„Sú to Nemci.“ Hellingerová sa po prvý raz usmiala, hoci Alme to pripadalo skôr ako grimasa. „Všetko má svoj doko-

nalý číselný poriadok. Zatiaľ to vykonali na číslach od päť nula dva nula štyri do päť nula dva päť dva.“

Alma pozrela na svoje ľavé predlaktie, kde mala svetlo-modrým atramentom vytetované vlastné číslo – 50381.

Aj Hellingerová naň pozrela. Črty jej trochu zmäkli.

Alma prudko zdvihla zrak. Do čiernych očí sa jej vrátilo odhodlanie. „Mohla by som vás požiadať o láskavosť?“

Staršia vedúca mykla plecom.

„Dajú sa tu zohnať husle?“

„Husle?“

Žiadosť o hudobný nástroj bola v Osvienčime zjavne rovnako neslýchaná ako odvrávanie nadriadenej.

„Si huslistka alebo niečo také?“

„Niečo také. Nehrala som už osem mesiacov. Chápem, že nemám veľa času. Veľmi rada by som si však ešte posledný raz zahrala, keby to bolo možné. Ak sa na tomto mieste ešte vždy ctí čosi ako posledné pranie odsúdenca.“

Hellingerová slúbila, že to skúsi. Ukradomky pozrela na Alminu bledú ruku, akoby okamih zvažovala, že jej ju chytí, no v poslednej chvíli si to rozmyslela a rázne vyšla z pooperačnej miestnosti. Dávať nádej odsúdeným bolo jednoducho kruté.

Alma ostala stáť pred tým nehybným duchom, čo býval ženou, a závidela všetkým, ktorí išli hneď po príchode do plynu.

Rovnaké nekonečné dni. Rovnaká rutina bloku, ktorá doháňala k šialenstvu. Blatistá voda na raňajky – Nemci tomu hovorili káva. Doktor Clauberg obchádzajúci väzenkyne: „Otvor ústa, ukáž mi zuby.“ V kúte sa nejaká Francúzka modlila po latinsky, kníšuc sa pritom dopredu a dozadu, a spínala ruky tak pevne, až jej obeleli hánky.

Ďalšia blatistá voda na obed – Nemci tomu hovorili polievka. Tie šťastné vo svojej porcii objavili aj kúsok hnilej repy. Sylvia Friedmannová, židovská väzenkyňa, sestra a hlavná asistentka doktora Clauberga, čítajúca čísla zo svojho zoznamu. Žena v kúte sa začala knísať rýchlejšie. Keď po ňu prišli dvaja sanitári, aby ju vytiahli na chodbu, prudko sa mykala a zavýjala. Ťaživé ticho.

Hellingerová zbierajúca plachty a nočné košele na dezinfekciu. Nahé ostrihané ženy stojace v pozore – opäť doktor Clauberg, ale tentoraz im stíska prsia. Nieкто musel nahlásiť tehotnú ženu. Clauberg s úškrnom pripomínajúcim supa pošúcha žene prsty priamo pred tvárou. „Mlieko!“ Išla s ním mlčky. Tentoraz nepadli žiadne rozkazy.

Čas večere. Kúsok chleba z pilín a troška margarínu v dlaniach. Ženy ho apaticky lízali. Belgičanka na susednej posteli s hlavou zakrytou plachtou ticho plače za mamou. Pridusené žalostné kvílenie do vlny, akoby svojim žiaľom nechcela nikoho rušiť.

Noc. Slzy, slzy z každej postele okolo nej, tlmené modlitby, mená milovaných opakované celé hodiny v nekonečnom kaddiši, ktorý už Alma nedokázala počúvať.

Napokon ticho. Striebristé mesačné svetlo lejúce sa cez zadebnené okná priamo na jej paže. Neviditeľné husle na jej pleci. Jej prsty vznášajúce sa nad hmatníkom ako krídla motýľa. Sláčik v jej pravici bozkávajúci struny. Vonku sanitky Sankas zamaskované za dodávky Červeného križa, odvážajúce telá zo susedného bloku 11. Alma ich letmo zazrela cez štrbiny v okeniciach, ako vyrážajú smerom ku krematóriu. A v jej hlave Strauss. *Rozprávky z Viedenského lesa.*

Hudba.

Mier.

Pokoj.

Svet, v ktorom miesto ako Osvienčim nemalo žiadne morálne právo existovať.

„Alma? Alma Rosé?“

Mladá sestrička s peknou sviežou tvárou, ktorú Hellinge-rová priviedla na nemocničnú izbu, hovorila po nemecky so silným holandským prízvukom. Almu zaplavili vrúcne spomienky na šťastnejšie časy v Holandsku, kde ju niekoľko miestnych rodín ukrývalo pred nacistami. Vo vojnu zmie- tanej Európe sa naďalej menili ročné obdobia, ale nikdy nie oddanosť jej hostiteľov. Riskovali vlastné životy, zatajovali Almu pred gestapom a nič za to nežiadali – len trošku jej zá- zračnej hudby. S najväčšou radosťou im vyhovela; tým sta- točným a nezištným ľuďom vďačila za svoj život a slobodu. Oplatiť im pohostinnosť hudbou bolo najmenej, čo mohla urobiť. Keď sa rozšírili zvesti, že razie gestapa narástli do znepokojivých rozmerov, sťahovali ju z domu do domu, ale bez ohľadu na to, kde sa práve skrývala, sa všade cítila vítaná a ako doma.

Alma, prirodzene, spoznala tvár mladej ženy pred sebou; nikdy nezabudla na vlúdne úsmevy tých, čo jej tak dlho poskytovali bezpečie. Dievčine však trvalo oveľa dlhšie, kým ju spoznala. Alma sa nevidela už celé dni – alebo to boli týždne? –, vedela si však predstaviť, že to musel byť žalostný pohľad. Už nebola oslavovanou huslistkou v ele- gantnej večernej róbe s hlbokým výstrihom na chrbte; to bolo jasné.

„Vieš, kto to je, Magda? Samotná Alma Rosé!“ Sestrič- ka pozrela na *Blockälteste* Hellinge-rovú a žiarila pritom nadšením. „Je huslistka, v Rakúsku je veľmi známa!“ Ne- správne si vysvetlila Almino mlčanie a rýchlo dodala: „Ja som Ima van Esso. Hrali ste u nás doma v Amsterdame.“

V tisícdeväťstoštyridsiatom druhom, Telemannovu sonátu, spomínate si?“

Isteže si spomínala. Teplo v dome vykúrenom aj napriek nemeckým nariadeniam; nelegálne zhromaždenie hudobných nadšencov; rôznorodé elegantné stoličky usporiadané do polkruhu; ženy vo večerných róbach a muži v smokin-goch, všetky oči na nej – na žene, ktorú obdivovali a riskovali hnev gestapa, len aby ju ešte raz počuli hrať.

„Sprevádzala si ma. Na flaute.“ Alme sa nejako podarilo dostať zo seba tie slová. Spomienky sa pretrhli. Bolo zvláštne držať znovu Imine ruky. Opätovné stretnutie však bolo neveselé a jeho dôvod strašný. Keď sa naposledy lúčili, Alma bola ešte slobodná žena.

Ima sa na ňu žiarivo usmiala. „Áno! Je od vás také milé, že si to pamätáte. Bola som len amatérka... určite ste vedeli, že vám ani v najmenšom nestačím.“

Alma cítila, ako sa jej rozochvela spodná pera, a silno si do nej zahryzla. „Nezmysel. Hrala si vynikajúco.“ Bola na seba pyšná, keď počula, aký má pokojný hlas. Bolesť, ktorú si sama spôsobila, zafungovala priam zázračne, napokon ako vždy.

Magda Hellingerová ticho zapískala pomedzi zuby. „Takže celebrita? Prečo si to nepovedala, keď si ma žiadala o tie prekliate husle?“

„Musí byť človek celebritou, aby si na tomto mieste mohol zahrať na husliach?“ spýtala sa Alma ostrejšie, než mala v úmysle.

„Nie je to nevyhnutné, ale pomôže to, keď sa ich snaží zohnať,“ vysvetlila Hellingerová. „Zorganizovať niečo v Osvienčime si vyžaduje veľa práce. Bude ma to čosi stáť, ak ti ich mám zohnať. Jediná osoba, ktorá tu vie niečo o hudbe, je tá malá *Fräulein*. Nemaj mi to za zlé, ale musím si to najprv overiť u nej.“

Ima už ťahala *Blockälteste* za rukáv a úpenlivo jej hľadela do tváre. „Ach, Magda, prosím, zožeň jej ich! Odpadneš od úžasu, keď budeš počuť, ako nádherne hrá. Je to ozajstná virtuózka, čestné slovo. Hneď sa budeš cítiť, akoby si bola vo Viedenskej filharmónii...“

„Vo Viedenskej filharmónii, to iste,“ zašomrala Magda popod nos a fľochla pohľadom k dverám. „Aj keby sa mi podarilo cez Zippy nejaké zohnať, ako by tu mala hrať v tajnosti? Alebo vari navrhuješ, aby sme usporiadali koncert tu, priamo pod nosom doktora Clauberga?“

„Doktor Clauberg a *SS-Blockführerin* odchádzajú o šiestej.“ Ima sa odmietala vzdať. „Vrátia sa až nasledujúce ráno. Celé oddelenie bude prázdne. Postavíme pár dievčat na stráž k dverám, aby nás upozornili, ak sa bude niekto blížiť k bloku.“

„A čo blok jedenásť? Nemyslíš si, že ju budú počuť hrať?“

Po krátkej pauze Ima mykla plec om a na tvári sa jej zjavil jemný trpký úsmev. „Sú to všetko odsúdení muži. Myslíš, že budú hlásiť *SS* poslednú krásnu vec, ktorú počuli, než pôjdu k múru?“

K Alminmu úžasu jej Magda hneď nasledujúci deň priniesla husle. S tým najprešibanejším pohľadom ich vytiahla z obliečky na vankúš a s očividnou hrdosťou jej ich ukázala.

„Zippy pozdravuje.“

Alma chytila husle za krk s rovnako lačnou dychtivosťou, akú prejavovali jej spoluväzenkyne už len pri pohľade na chlieb. „Kto je Zippy?“ spýtala sa skôr zo zdvorilosti.

Celú jej pozornosť teraz priťahoval nástroj, z ktorého ešte vždy trčali steblá slamy z miesta, kde ho ukrývali. Pomaly a s nesmiernou úctou pohladila jeho krivky. Bolo to už osem mesiacov, osem mučivo dlhých mesiacov, odkedy

držala svoje husle od Guadagniniho – boli jej verným spoločníkom, s ktorým sa však musela rozlúčiť. Husle nechala v úschove u svojho milenca v Utrechte.

Čosi sa jej zaseklo v krku, keď si spomenula na Leonardove teplé ruky na jej mokrých lícach a uistenie, že Alma sa určite vráti, skôr než si to vôbec uvedomí, a že jej husle budú tu, s ním, čakať na jej návrat rovnako ako on...

V náhlom návale mrazivého cynizmu sa zamyslela, či u postel' teraz jej Leonard zohrieva, tak ako Heini pred ním. Za posledné roky si už na zradu od mužov zvykla. Len husle jej boli vždy verné. Jej guadagninky s ňou boli, už keď ju prvý manžel Váša požiadal o rozvod; boli s ňou, aj keď od nej ušiel jej milenec Heini a nechal ju, aby sa sama pretĺkala v predvojnovom Londýne. Nepozdávala sa mu predstava, že by Alma mala byť živiteľkou ich domácnosti, a rovnako ani to, že by si s ňou mal na novom mieste vybudovať život nanovo a od piky. Pritom len pár týždňov pred odchodom z rodného Rakúska, odkiaľ ich nasledoval aj Almin otec, prisahal, že ju miluje viac ako vlastný život. *Chudák Heinrich*, pomyslela si s úškrnom, *nemal guráž ani na to, aby sa jej pozrel do očí, keď sa rozhodol z toho tak bleskovo vycúvať*. Ušla z Rakúska, aby si zachránila život; on bežal naspäť do Viedne, aby si zachránil ten svoj – život v pohodlí, bez zbytočných ťažkostí.

„Kto je Zippy?“ Magda potichu odfrkla a zatvárila sa tajnostkársky. „Ja to viem a teba do toho nič. A teraz ich odlož a neopováž sa ich ani dotknúť, kým ti ja osobne nepoviem, že je to bezpečné. Rozumela si?“

„Áno.“

„Mala by si odpovedať: *Jawohl, Blockälteste*.“ Keď na ňu Alma ostro pozrela, Magda zmäkla a dokonca sa nečakane usmiala. „Nemusíš mi odpovedať tým ich idiotským vo-

jenským spôsobom, keď sme tu len my dievčatá. Mala by si to však hovoriť, keď si v prítomnosti dozorcov SS, doktora Clauberga alebo doktora Wirthsa. A rovnako by si mala odpovedať aj im, inak to od nich schytáš. Bičom po chrbte. Nuž, od doktora Wirthsa nie, on je v podstate rozumný muž a nemá násilnú povahu. Vlastne vďaka nemu máme v našom bloku plachty, nočné košele, uteráky a dokonca aj mydlo. Ale ostatní majú od takejto zhovievavosti ďaleko. Potrpia si na disciplínu, tí esesáci.“

Alma ďalej s blaženým úsmevom hľadela na husle, akoby Magdu ani nepočula.

Hellingerová sa už obrátila na odchod, keď začula čosi nečakané: „Ďakujem, *Blockälteste*.“

Magda si nevdojak uvedomila, že sa uškŕňa. „Nemáte za čo, vaša výsosť.“

V ten večer sfarbilo zapadajúce slnko spodky oblakov nežnou ružovou. Keď všetky skupiny napochodovali späť do barakov, v tábore zavládlo ticho. Strážne psy zamknuté na noc v klietkach spali. Len blok 10 sa chvel vzrušením. Ženy, teda tie, čo neboli pripútané k posteli, poposúvali svoje prične, aby spravili miesto pre provizórne pódium v prednej časti miestnosti. Alma s husľami v ruke netrpezlivo prestupovala z nohy na nohu. Nervy mala napnuté na prasknutie, akoby mala znovu hrať pred viedenskou smotánkou a nie pred týmto zúboženým trpiacim stádom.

Napokon sa všetko prichystalo. V experimentálnom bloku nastalo dokonalé ticho. Alma predstúpila pred obecenstvo, priložila sláčik k strunám a zavrela oči. Prvý dlhý a neistý tón preveril pokoj blížiacej sa noci. Váhavo stíchol, potom odrazu nabral na sile, naplno sa rozvinul v crescende a samotné meno Osvienčim prestalo pre svoje obete jestvovať.

Už neboli tu; zavreli oči a na vyčerpaných tvárach sa im zjavili zasnené úsmevy. Ženy sa zľahka knísali do rytmu hudby, každá ponorená do vlastného sveta, kde krása opäť mala zmysel, kde ich milenci držali v náručí a krútili sa s nimi v rytme viedenského valčíka, kde ich milovaní ešte žili, aj napriek všetkému, pretože hudba je večná – rovnako ako spomienky.

Ima v kúte tichučko plakala a pritískala si k ústam šatku uniformy zdravotnej sestry. Magda sa opierala o stenu a šúchala si hrud', akoby ju pripomienka, že za bránami tohto krutého sveta, kde takých ako ona vraždia v stovkách a tisícoch, jestvuje aj niečo iné, fyzicky bolela. Predsa sa však usmievala, pretože popri tej bolesti sa v nej znovu rozho-rela nádej – nádej, že možno ešte nie je všetko stratené, ak si takáto krása dokáže nájsť miesto dokonca aj za múrmi Osvienčimu.

Alma s prstami rozochvenými hudbou otvorila oči a ne-zbedne sa uškrnula na ohromené publikum.

„Na čo všetky čakáte?“ rozľahol sa odrazu jej hlas do úctivého ticha. „Vari hrám len tak pre nič za nič? Nielenže to je neslušné, je to prakticky nemorálne sedieť, keď sa hrá valčík. Tancujte. No tak. Vstaňte a tancujte, dámy! Nemôžem uveriť, že ste kvôli nim zabudli tancovať.“

Prvých pár okamihov si dievčatá len vymieňali zaskočené pohľady. Už len ten nápad im pripadal nehorázny. Potom však Magda spravila rázny krok vpred k jednej z priční, te- atrálne sa uklonila a ponúkla ruku jednej zo žien s galant- nosťou, za akú by sa nehanbil ani pravý džentlmen starej monarchie.

„Madam Mila, preukážete mi tú česť?“

Dievča, ktoré Magda oslovila ako Mila, bez váhania vloži- lo štíhle prsty do dlane maďarskej *Blockälteste*. Neveriacky,

no nadšene sa zachichotala a vzápätí sa už zvrátili v malom priestore provizórneho pódia, bosé a zamotané do dlhých nočných košiel. Čoskoro sa pridal ďalší pár a ďalší. Alma ich so zarosenými očami sledovala a po dlhých mesiacoch konečne cítila pokoj. Silou svojej hudby tieto ženy aspoň na pár vzácných chvíľ oslobodila. Teraz už môže spokojne umrieť.